

Základné informácie o esperante

Esperanto je jazyk ako všetky ostatné ľudské jazyky. Môžu sa v ňom vyjadriť city a myšlienky rovnako ako aj v iných jazykoch. V esperante je možné spievať, tvoriť poéziu, hádať sa, milovať, ohovárať, žartovať, vedecky diskutovať, utešovať, hrať sa atď.

V esperante možno aj písať, tu je niekoľko príkladov:

- ◆ Esperanto estas lingvo. (= Esperanto je jazyk.)
- ◆ Ni havas revon. (= Máme sen.)
- ◆ La suno brilas. (= Slnko svieti.)
- ◆ Ĉu vi vidas min? (= Vidíš ma?)
- ◆ Jes, mi vidas vin. (= Áno, vidím ťa.)
- ◆ Mi amas vin! (= Lúbim ťa!)

Národné a etnické jazyky patria osobitným skupinám ľudí. Napríklad maďarčina patrí Maďarom, portugalčina Brazilčanom a Portugalcom, japončina Japoncom atď.

S esperantom to tak nie je, esperanto nepatrí žiadnemu národu, patrí všetkým, ktorí sa ho učia, bez rozdielu národnosti, bydliska a pod. Esperanto nie je národný jazyk, ale medzinárodný jazyk s používateľmi vo všetkých častiach sveta.

Hlavným cieľom esperanta je uľahčenie kontaktov a komunikácie medzi ľuďmi, ktorí nemajú spoločný materinský jazyk. Podľa našich skúseností je esperanto zvlášť vhodný jazyk na medzinárodnú komunikáciu medzi "jednoduchými ľuďmi", ktorí sa zaujímajú o ostatné krajiny a národy.

"Pre mňa je esperanto vynikajúci jazyk na udržiavanie kontaktov s priateľmi z mnohých krajín a na prácu na medzinárodných projektoch."

Peter Baláž
koordinátor E@I

Jeden človek, L.L. Zamenhof, vypracoval základy esperanta. Robil to tvorivo a starostlivo, počas 10 rokov, používajúc národné jazyky ako zdroj inšpirácie. Len vtedy, keď cítil, že jazyk už má "vlastného ducha", odhodlal sa ho predstaviť širokej verejnosti. To sa udialo v roku 1887 vydaním brožúrky s názvom *Lingvo Internacia*.

V brožúrke Zamenhof použil pseudonym Doktoro Esperanto (Doktor Dúfajúci), a tak sa neskôr slovo ESPERANTO stalo názvom samotného jazyka. V nasledujúcich rokoch sa brožúrka dostala k milovníkom jazyka a idealistom v mnohých krajinách. Títo sa jazyk učili a používali ho v medzinárodnej komunikácii. Takýmto spôsobom sa esperanto postupne vyvíjalo z projektu jedného človeka k žijúcemu medzinárodnému jazyku. Dnes je esperanto obľúbené a používané stovkami tisíc, ba miliónmi ľudí na celom svete.

Môže to znieť neuveriteľne, že projekt jedného človeka sa úspešne rozvinul až do živého medzinárodného jazyka, je používaný a obľúbený u mnoho ľudí, či nie? Táto brožúrka v skratke objasňuje, prečo a ako sa to mohlo stať. Brožúrka tiež ukazuje, ako sa esperanto používa v súčasnosti na celom svete. Čítajte ďalej a čoskoro budete vedieť viac o Lingvo Internacia (pôvodné meno esperanta)

L.L. Zamenhof (1859-1917),
iniciátor esperanta

Možnosti použitia esperanta

Každodenne ľudia používajú esperanto rôznymi spôsobmi na cestách, konferenciách, internete, v práci alebo v rodine.

"Ja používam srbský jazyk so svojimi deťmi, angličtinu pri štúdiu, švédčinu v spoločnosti a esperanto v práci a so svojim manželom. Všetky jazyky majú svoje výhody a nevýhody. Zo štyroch jazykov, ktoré každodenne používam, sa v esperante cítim najpohodľnejšie."

Sonja Petrović Lundberg,
koordinátorka www.lernu.net

Zvyčajne esperanto používajú ľudia, ktorí nemajú rovnaký materinský jazyk. V týchto kontaktoch slúži esperanto ako "mostový jazyk". Silnou stránkou esperanta je práve to, že dobre funguje ako "most", alebo akoby "lepidlo" medzi ľuďmi v medzinárodných kontaktoch.

Jedným zo spôsobov, ako využiť esperanto, je cestovať na medzinárodné esperantské podujatia, kde sa stretávajú ľudia z mnohých krajín. Mnohí používatelia esperanta sa počas týchto podujatí radi stretávajú s ľuďmi z rôznych krajín, diskutujú s nimi, vymieňajú si nápady, spievajú, tancujú, robia výlety, atď. (podujatia tohoto druhu predstavíme neskôr).

Iným spôsobom použitia esperanta je cestovanie do zahraničia a bezplatné bývanie u ľudí hovoriacich esperantom. Keď v cudzine bývate v domácnostiach obyčajných ľudí, zvyčajne získate lepší obraz o podmienkach a zvykoch v tejto krajine, ako keby ste bývali v hoteli. Existuje sieť ľudí hovoriacich esperantom, ktorí ponúkajú ubytovanie. Volá sa Pasporta Servo. Je v nej asi 1200 adries vo viac ako 90-ich krajinách.

Možno najužitečnejšou vecou na Pasporta Servo je, že pomocou neho nemusíte veľa plánovať, ale môžete spontánne ísť kde chcete, podľa svojej vôle.

Amanda Higley, USA,
ktorá cestovala po Európe
16 mesiacov a platila len za tri
nocľahy.

Tretí spôsob použitia esperanta je dopisovanie si s esperantistami, listami alebo cez internet, aby sme rýchlo a ľahko získali kontakty s ľuďmi z iných krajín.

Internet odstránil fyzické vzdialenosti a esperanto odstraňuje "jazykovú vzdialenosť". Internet a esperanto je teda vynikajúcim partnerom na medzinárodnú komunikáciu.

Henning Sato von Rosen,
jeden zo zakladateľov E@I

Iný spôsob ako byť aktívny v esperantskom hnutí, pre lepší pokojný svet, je čítať novinky o udalostiach v rôznych krajinách, napísané priamo ľuďmi, ktorí tam žijú, alebo čítať knihy, pôvodne napísané v minoritných jazykoch, ktoré nie sú preložené do vášho materinského jazyka, ale do esperanta áno.

Medzinárodné esperantské podujatia

Tu je niekoľko príkladov populárnych medzinárodných esperantských podujatí vo svete:

HIMALÁJSKE STRETNUTIE

Himalájske stretnutie má hlavne turistický charakter. Zoznámí účastníkov so životom a pozoruhodnosťami Nepálu pod vedením miestnych esperantistov. Zvyčajne sa robí dlhší výlet mimo Katmandu – hlavného mesta Nepálu, počas ktorého nepálski a zahraniční esperantisti majú možnosť byť spolu, zoznámiť sa navzájom a praktizovať jazyk v exotickom prostredí.

MEDZINÁRODNÝ MLÁDEŽNÍCKY KONGRES - IJK

Vynikajúce podujatie pre všetkých mladých záujemcov o esperanto. Vďaka neformálnej a živej atmosfére je možné ľahko nájsť nových priateľov z rôznych krajín a spoznať medzinárodné mládežnícke hnutie. Účastníci často prichádzajú až z 30-ich krajín a sú ich stovky. Každoročne sa kongres koná v inej krajine alebo na inom mieste.

MLÁDEŽNÍCKY E-SEMINÁR – JES

Zábavný a slávnostný týždeň okolo nového roku niekde v Európe. Počas dňa je seriózny program, mladí ľudia sem však prichádzajú hlavne kvôli priateľstvám, tancovaniu a nočnému životu.

SEVEROAMERICKÝ LETNÝ KURZ – NASK

NASK sa uskutočňuje počas troch týždňov na univerzite v Spojených štátoch a pozostáva z intenzívneho učenia esperanta na rôznych jazykových úrovniach. NASK má medzinárodnú sieť učiteľov a študentov.

SPOLOČNÝ SEMINÁR – KS

Seminár o spolupráci, ktorý sa postupne uskutočňuje v Číne, Japonsku a Kórei. Je určený pre mládež, hlavne zo spomenutých krajín. Uskutočňuje sa každoročne a spája mladých ľudí v Ázii, ktorí hovoria esperantom.

KULTÚRNY FESTIVAL – KEF

Niekoľkodňový festival s pestrým esperantským kultúrnym programom, s účastníkmi rôzneho veku. Hudobníci a umelci prichádzajú hlavne z Európy. Poobede a večer sa zvyčajne hrá divadlo, konajú sa prednášky, diskusie

a koncerty esperantských skupín. V noci sa tancuje, je otvorený bar a "gufujo" ("soviaren" – pokojné miesto na pitie čaju a rozhovory). Festival sa zvyčajne uskutočňuje v severnej Európe.

CELOAMERICKÝ KONGRES ESPERANTA – TAKE

TAKE má za cieľ posilniť solidaritu medzi esperantistami v Severnej, Strednej a Južnej Amerike, zveladiť esperantské hnutie a študovať jeho problémy. Okrem pracovných častí sú na kongrese aj mnohé vzdelávacie a zábavné programy, zamerané na vzdelávanie účastníkov a rozšírenie vedomostí o kongresovej krajine medzi esperantistami.

SVETOVÝ KONGRES – UK

Najväčšie každoročne sa konajúce esperantské podujatie. Universala Kongreso je kongres s rôznymi programovými časťami, ktorými sú najmä prednášky a zasadnutia, ale aj koncerty, divadlá, exkurzie, tanec a pod. Zvyčajne sa ho zúčastňuje 2000 až 4000 ľudí z približne 50 krajín. Každý rok je kongres v inej krajine alebo na inom mieste.

Ako sa stalo esperanto žijúcim jazykom?

Môže to znieť dosť neuveriteľne, že sa projekt jedného človeka môže vyvinúť na živý medzinárodný jazyk. Napriek tomu sa to v prípade esperanta stalo a teraz sa vyvíja podobne, ako sa vyvíjajú ostatné jazyky. (Vieme to, lebo ho každodenne používame.)

Niekoľko hlavných faktorov, ktoré spôsobili, že esperanto sa stalo žijúcim jazykom:

◆ Zamenhof mal veľký talent na vytváranie základov jazyka

Už ako dieťa začal Zamenhof premýšľať o medzinárodnom jazyku a ako mladík sa rozhodol uskutočniť svoje sny. Keď mal 17 rokov, ukázal svojim priateľom zo školy prvý výsledok. Potom počas desiatich rokov robil zmeny a zdokonaľoval svoje základy jazyka. V roku 1887 predstavil jazyk pod menom *Lingvo Internacia*.

◆ Esperanto rýchle získava používateľov v mnohých krajinách

Len niekoľko rokov po narodení malo esperanto ním hovoriace spoločenstvá v mnohých krajinách; používali ho, starali sa oň, mali ho radi. Mnohí z nich si dopisovali a stretávali sa s esperantistami z iných krajín. Vďaka tomu bolo esperanto už od začiatku používané na medzinárodnú komunikáciu v rôznych situáciách.

◆ Zamenhof ponechal používateľom rozhodnutie o vývoji esperanta.

Počas prvého veľkého esperantského kongresu v roku 1905 Zamenhof deklaroval, že odvtedy už nebude viesť vývoj jazyka, ale že každý používateľ môže vplývať na jeho vývoj. To sa ukázalo ako dôležité rozhodnutie, pretože mnohí používatelia sa cítili ako súčasť evolučného procesu jazyka a následne sa cítili viac zaangažovaní.

◆ Esperanto má stabilné jadro, ktoré pôsobí preventívne proti náhlým reformám

Aby sa predišlo nedorozumeniam o jazykových reformách, Zamenhof navrhol, aby existovalo nezmeniteľné jadro jazyka, predstavené v dokumente *La Fundamento de Esperanto* (Základ esperanta). Návrh bol prijatý v roku 1905 a aj dnes má *Fundamento* stabilizujúci vplyv na vývoj jazyka.

◆ Esperanto je aj prirodzený, aj vytvorený jazyk

Zdrojom esperanta sú slovné korene a gramatické princípy z národných/etnických jazykov. Keď hovoríte esperantom, vnímate ho ako prirodzený jazyk. Súčasne je esperanto relatívne ľahko naučiteľné pre svoju pravidelnú gramatiku a múdry systém tvorby slov, čo je výsledkom veľmi starostlivo vytvoreného jazykového základu.

◆ La interna ideo – spoločný, ale dobrovoľný ideový základ

S esperantom je spojená ideológia mieru a bratstva medzi všetkými národmi, ktorú zvyčajne nazývame "la interna ideo" (vnútorná myšlienka). Táto "vnútorná myšlienka" je veľkou inšpiráciou pre ľudí, ktorí túžia o pokojnejšom a lepšom svete niekedy v budúcnosti. Okrem iného aj vďaka nej mnoho ľudí ochotne investuje energiu a čas do esperantského hnutia.

◆ Esperanto nie je len európsky jazyk

Slovíčka v esperante pochádzajú hlavne z európskych jazykov, ale gramatika a spôsob skladania slov má veľa podobností s čínštinou, turečtinou a inými neindoeurópskymi jazykmi. Syntax a zvyčajný štýl esperanta sú zväčša slovanské. Nezávisle od materinského jazyka, esperanto je možné zvládnuť v priebehu niekoľkých mesiacov až rokov – a potom ho vnímať ako svoj jazyk.

Dôkaz o tom, že sa esperanto úspešne vyvinulo na živý medzinárodný jazyk, je fakt, že dnes má stabilnú, ním hovoriacu základňu, vo všetkých častiach sveta. Väčšina prívržencov študuje jazyk v mladosti, niektorí ako dospelí, existujú však aj ľudia, ktorí hovoria esperantom od narodenia, ako jedným z jazykov, ktorými sa hovorí v rodine.

Ja si stále myslím, že esperanto je najcennejším dedičstvom, ktoré mi moji drahí rodičia zanechali.

Carlo Minnaja z Talianska, ktorý hovoril esperantom doma so svojimi rodičmi a bratom.

Medzinárodné esperantské organizácie

Aby sa uľahčilo používateľom esperanta organizovať sa a byť činnými na medzinárodnej úrovni, existuje veľa medzinárodných organizácií. Predstavíme niektoré z nich.

Edukácia@Internet – E@I

E@I je medzinárodná pracovná skupina, ktorá iniciuje spoluprácu a komunikáciu na celom svete. Pracovná skupina uskutočňuje vzdelávacie projekty, podujatia na podporu medzikultúrnych štúdií, používania jazyka a internetových techník. Príkladom úspešného E@I-projektu je www.lernu.net (mnohojazyčné stránky na výučbu esperanta). Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.ikso.net

Medzinárodná organizácia esperantských učiteľov – ILEI

ILEI je hlavnou organizáciou pre učiteľov esperanta. Má sekcie vo viac ako 30-ich a členov vo viac ako 45-ich krajinách sveta. Organizácia sa zaoberá okrem iného vyučovaním esperanta na školách a univerzitách, organizuje skúšky, ktoré testujú jazykové a kultúrne vedomosti o esperante. Domovská stránka (v esperante): www.ilei.info

Esperantic Studies Foundation – ESF

ESF podporuje výskum a vyučovanie esperanta a príbuzných oblastí v rámci interlingvistického spoločenstva, zvlášť vo vzťahu k vyššiemu vzdelávaniu v Severnej Amerike. Hlavnou otázkou ESF, skúmanou rôznymi spôsobmi, je: "Je možný svet, v ktorom mnohé jazyky, veľké aj malé, existujú spolu v relatívnej rovnosti? Je možná celosvetová komunikácia s bohatými a chudobnými?" Domovská stránka (v angličtine): www.esperantic.org

Universala Esperanto-Asocio – UEA

UEA bola založená v roku 1908, ako organizácia individuálnych esperantistov. V súčasnosti je UEA najväčšou medzinárodnou organizáciou pre esperantistov a má členov v 117 krajinách. UEA sa usiluje nielen o rozširovanie esperanta, ale aj o povzbudenie diskusie o svetových jazykových problémoch a o nevyhnutnosti rovnosti medzi jazykmi. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.uea.org

Celosvetová esperantská mládežnícka organizácia – TEJO

TEJO je medzinárodná mimovládna mládežnícka organizácia, založená v roku 1938, ktorá sa usiluje o mier a interkultúrne porozumenie medzi mládežou na celom svete pomocou esperanta. Aktívne pracuje na riešení súčasných problémov a tém mládeže, hlavne vo vzťahu k jazykovým a kultúrnym záležitostiam. Zo svojej ústrednej kancelárie v Holandsku koordinuje prácu viac ako 40-ich sekcií a členov vo viac ako 80-ich krajinách. Domovská stránka: www.tejo.org

Európska esperantská únia – EEU

EEU bojuje za jazykovú rovnoprávnosť a diverzitu v Európe. Považuje rovnoprávnosť za nevyhnutnú pre skutočnú demokraciu. Jazykovú diverzitu považuje za rovnako dôležitú, ako je rastlinná a živočíšna diverzita pre ekológiu. Okrem toho EEU rozvíja európsku identitu, harmonicky s národnostnou a regionálnou identitou. Domovská stránka (v esperante): www.euro-po.eu

Cyklistické esperantské medzinárodné hnutie – BEMI

Niečo pre tých, ktorí sa radi bicyklujú a súčasne hovoria esperantom. BEMI pravidelne organizuje rôzne cyklistické karavány, často spojené s mládežníckymi podujatiami. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.bemi.free.fr/

Eurokka

Eurokka pôsobí celosvetovo a jej cieľ je rozvíjať a šíriť v esperantskom hnutí, ale aj mimo neho, esperantskú hudobnú kultúru, hudobné skupiny a umelcov, ktorí spievajú esperantom. Domovská stránka (v esperante): <http://artista.ikso.net/eurokka/>

Sennacieca Asocio Tutmonda – SAT

Hlavným cieľom SAT je vzdelávanie, hlavne robotníckej triedy, pomocou esperanta. SAT sa na esperanto pozerá ako na nástroj, nie ako na cieľ. Organizácia má socialistické tendencie, zahŕňa však všetky socialistické frakcie, pod podmienkou, že akceptujú princíp otvorenej a slobodnej diskusie. Slovíčko "sennacieca" (beznárodnostný) hovorí, že organizácia, na rozdiel od najväčšej časti medzinárodného robotníckeho hnutia, má len individuálnych členov. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.satesperanto.org

Vhodné na medzinárodnú komunikáciu

Možno ste si pri čítaní pomysleli:

Esperanto je medzinárodný jazyk... Ale my už predsa máme medzinárodný jazyk. Angličtina je svetový medzinárodný jazyk a takmer všetci ním hovoria.

Celkom správne, angličtina je najviac používaný jazyk v medzinárodných kontaktoch. Asi 7% ľudstva hovorí angličtinou od narodenia a podľa rôznych hodnotení aj asi 7% dosiahlo v učení angličtiny, či v mladosti, alebo už ako dospelí, vysokú úroveň. Ale tí, ktorí dosiahli vysokú úroveň angličtiny, sú predovšetkým ľudia, ktorých materinský jazyk sa podobá na angličtinu, napr. Nemci, Holanďania a Švédi. Pre mnohých iných, napr. Maďarov, Číňanov, Turkov a Kórejčanov, ktorých materinský jazyk sa nepodobá na angličtinu, je často veľmi ťažké a časovo náročné dosiahnuť vysokú úroveň angličtiny.

Aj mnohé iné jazyky sú používané na komunikáciu v geograficky ohraničených regiónoch. Na medzinárodnú komunikáciu existuje mnoho variácií a možností. Myslíme si, že multijazyčnosť je niečo, čo je treba podporovať a esperantské hnutie tiež podporuje používanie malých a minoritných jazykov v rôznych kontextoch. Treba mať na pamäti, že nie všetci sa ľahko učia cudzie jazyky a nie všetci chcú svoj čas venovať učeniu sa ďalších jazykov. Okrem iného, pre ľudí, ktorí by radi vedeli hovoriť cudzím jazykom, ale nepodarilo sa im to v škole, je esperanto zaujímavou alternatívou.

Podľa našich skúseností je esperanto vhodné na medzinárodnú komunikáciu, okrem iného z týchto dôvodov:

1) Ľahšie

Pre všetkých, ktorí študovali esperanto a národný alebo etnický jazyk ako cudzie jazyky, je jasné, že esperanto je ľahšie zvládnuteľné ako národné alebo etnické jazyky. Esperanto je relatívne ľahké, pretože nemá priveľa pravidiel a tieto nemajú výnimky. Okrem toho sa netreba učiť toľko slovíčok ako v iných jazykoch, lebo sa dajú ľahko skladať z koreňov, predpôn a prípon. Nedá sa presne povedať o koľko sa esperanto učí ľahšie, lebo to závisí okrem iného aj od jazyka, s ktorým ho porovnávame, a aj od požadovanej úrovne. V zásade štúdium esperanta zaberá pätinu až tretinu času, potrebného na dosiahnutie rovnakej úrovne v iných jazykoch.

2) Neutrálnejšie

Preto, že esperanto nepatrí žiadnemu národu ani etniku, je pre medzinárodnú komunikáciu neutrálnejšie než národné alebo etnické jazyky. Esperanto nie je spojené s národnou alebo etnickou kultúrou, čo je veľkou výhodou pre jazyk, ktorý funguje ako most medzi rôznymi národnými svetmi. (Esperanto však nie je jazyk bez kultúry. Má svoju vlastnú, medzinárodnú kultúru.)

3) Spravodlivejšie

Všetci, ktorí sa učia esperanto, majú dobrú šancu dosiahnuť v ňom vysokú úroveň a potom, z jazykového hľadiska, na podobnej úrovni komunikovať s inými, nezávisle od jazykového pôvodu.

To platí pre všetky národy, nie len západné. Aj tí, ktorí hovoria esperantom, mali podobnú možnosť dosiahnuť v ňom vysokú úroveň (od narodenia hovoriaci všeobecne nehovoria lepším esperantom než iní, ktorí ho vážne študovali). Preto je esperanto spravodlivejšie v úlohe medzinárodného jazyka ako národné jazyky, ktoré niektorí bez veľkej námahy ovládajú lepšie než tí ostatní, ktorí sa museli veľmi namáhať, aby dosiahli ich úroveň.

Podľa môjho názoru sa Číňania učia esperanto oveľa ľahšie než európske jazyky. Dokonca aj Číňania, ktorí už esperanto študovali, majú pri študovaní európskych jazykov veľkú výhodu v porovnaní s inými ľuďmi.

XIAO Peiliang, Čína

Pre všetkých, ktorí cítia, že jednoduchosť, neutralita a spravodlivosť sú dôležité črty medzinárodného jazyka, môže byť esperanto veľmi zaujímavé.

Angličtina je v súčasnosti najpoužívanejším jazykom v medzinárodnej komunikácii. Ale, kto vie, môže sa stať, že niekedy v budúcnosti viac a viac ľudí zistí, aké vhodné je esperanto pre medzinárodnú komunikáciu a angličtina a esperanto budú paralelne fungovať ako veľké medzinárodné jazyky. To by bolo veľkým prínosom pre milióny ľudí, ktorí veľmi ťažko dosahujú vysokú úroveň angličtiny.

Som iránsky študent, pripravujúci sa v Paríži na vedeckú doktorantúru. Počas mojich štúdií som vždy používal

angličtinu a po návrate do Francúzska som sa začal učiť francúzštinu. Učil som sa tiež esperanto a musím priznať, že to je jediný jazyk, okrem mojej materinčiny, v ktorom sa cítim dobre, necítim sa príjemnejšie (ako doma) v žiadnom z iných cudzích jazykov. Podľa môjho názoru je esperanto vhodné pre všetkých ľudí, aj Ázijcov.

Behrouz Soroushian, Irán

Kultúra v esperante

Existujú piesne, filmy, poézia, romány, novely, časopisy, divadelné hry, kabarety, šanzóny, rok, pop, rep atď. v esperante. Teda v esperante existuje kultúra. (Slovo "kultúra" môže znamenať oveľa viac než vyššie uvedené veci, ale tu sa obmedzíme len na tieto.)

Už v prvej knižočke esperanta sa nachádzajú básne. Od začiatku ľudia zistili, ako sa v esperante dá bohato aj krásne vyjadrovať. Je to jazyk, v ktorom sa môžete cítiť slobodní aj pre relatívne voľný slovosled a pre možnosť skladať nové slová pomocou predpôn a prípon.

*Objavil som, aký obdivuhodný je tento jazyk na písanie textov
piesní a chcel by som v tom pokračovať kvôli potešeniu písať
v tomto jazyku.*

Martin Wiese,
spevák v esperantských skupinách Persone
a Martin & la talpoj

Každoročne sa objavujú nové knihy písané v esperante.

Každoročne sa objavujú nové piesne v esperante, vydávajú sa CD-disky od umelcov rôznych štýlov. Na internete sa nachádzajú esperantské rádiá a podkasty. Z času na čas sa uskutočňujú kultúrne festivaly, počas ktorých je možné prežívať rôzne stránky esperantskej kultúry. Ak by ste chceli počuť piesne v esperante, môžete ich nájsť na www.vinilkosmo.com/.

*Spievať v esperante je ako spievať
v portugalčine – a oveľa zábavnejšie
než spievať v angličtine.*

Rogener Pavinski z Brazílie,
spevák rokovej skupiny
Supernova

Esperanto funguje aj ako most medzi národnými/etnickými kultúrami. Príkladom sú tisíce kníh preložených do esperanta z národných/etnických jazykov. Medzi nimi nájdeme aj veľké diela klasikov, aj neznáme "literárne perly" napísané pôvodne v malých jazykoch.

V esperante je množstvo časopisov s rôznymi témami a pre rôzne cieľové skupiny. Dva z nich sú *Monato* a *Beletra Almanako*:

Monato (Mesiak) je mesačník o veľkých a malých udalostiach vo svete. Jeho špecifikom je, že namiesto zahraničných korešpondentov, ktorí len zriedka naozaj do hĺbky poznajú a chápu miestnu situáciu, tieto články píše priamo ľudia, ktorí v tejto krajine žijú a prežívajú udalosti, ktoré opisujú.

Beletra Almanako (Almanach krásnej literatúry) je literárny časopis s rubrikami poézie, prózy, esejami, recenziami, divadlom atď., originálmi aj prekladmi. Existuje aj niekoľko filmov a divadelných predstavení v esperante.

Dôležité upozornenia

Esperantské spoločenstvo podporuje myšlienky jazykovej rôznorodosti, jazykových práv atď. Všetky jazyky majú svoju hodnotu a je dôležité, aby veľké jazyky neodstrčili miestne a menšinové jazyky.

Štúdium esperanta dobre pripravuje deti, ale aj dospelých, na ľahšie a rýchlejšie štúdium iných jazykov. Okrem toho, tí, ktorí študujú esperanto, často majú chuť učiť sa aj iné jazyky.

Esperanto nie je dokonalé. Nie je ani dokonale neutrálne, ani perfektne spravodlivé. Predsa však podľa mojich skúseností je v medzinárodnej komunikácii viac neutrálne a viac spravodlivé než národné jazyky..

Esperanto nie je národný jazyk, nemá rovnaký cieľ alebo funkciu, jeho kritériom užitočnosti teda nebude to, ako bude schopné robiť to, čo robia národné jazyky, ale do akej miery plní svoju funkciu byť sprostredkovateľom medzi národmi

**Z knihy *La Bona Lingvo* (Dobrý jazyk)
od Claude Pirona**

Zvyčajné otázky o esperante

V tejto časti nájdete odpovede na niekoľko zvyčajných otázok o esperante

Prečo sa tento jazyk volá esperanto?

Zo začiatku sa jazyk volal "Lingvo Internacia" - medzinárodný jazyk. Keď Zamenhof predstavil tento jazyk, použil pseudonym "Doktor Esperanto" (to znamená: lekár, ktorý dúfa). Preto ľudia začali hovoriť o "jazyku lekára Esperanto" a o niečo neskôršie hovorili len "Esperanto". To sa stalo menom jazyka.

Prečo študovať esperanto?

Existujú rôzne príčiny prečo sa ľudia začnú učiť esperanto. Tí ktorí majú radi jazyky sú zvedaví na jeho gramatiku a tak ho začnú študovať. Iní majú záujem o esperanto preto lebo sa im nepodarilo naučiť sa cudzí jazyk a chcú skúsiť ľahší. Niektorí počuli o "vnútornej myšlienke" a kvôli nej sa ho učia, aby týmto spôsobom podporili mier a zjednotený svet. Mladí ľudia sa často zaujímajú o cestovanie do iných krajín, aby tam našli nových priateľov a esperanto je pre to dobrou alternatívou.

Kolko ľudí hovorí esperantom?

Nie je jasné ako spočítať ľudí hovoriacich esperantom, pretože nie všetci čo jazyk používajú, sú členmi v nejakej organizácii. Záleží tiež na definícii "hovorí esperantom": počítajú len tých, ktorí ním hovoria pravidelne a na vysokej úrovni, alebo aj tých, ktorí majú len základné vedomosti z jazyka, hoci ho len veľmi zriedka používajú? Počty esperantom hovoriacich ľudí na svete kolíšu od desiatok tisíc až do niekoľkých miliónov. V každom prípade je na svete dostatok ľudí hovoriacich esperantom, aby bolo možné mať živé medzinárodné spoločenstvo.

Ktorým jazykom sa esperanto podobá?

Väčšina slovných koreňov pochádza z európskych jazykov, predovšetkým pochádzajúcich z latinčiny, ale gramatika má mnohé črty, ktoré nie sú typické pre európske jazyky, ale robia ho podobným napríklad turečtine, svahilčine alebo čínštine.

Ako študovať esperanto?

Ak máte dobrý prístup k internetu, tak vám odporúčame začať na www.lernu.net. Tu sa nachádza veľa interaktívnych kurzov pre začiatočníkov v mnohých jazykoch. Ak uprednostňujete kurz v knižnej podobe, môžete si ich objednať cez www.espero.sk. Ak by sa vám páčilo študovať esperanto v jazykovom kurze, môžete kontaktovať napr. Slovenskú esperantskú mládež alebo niektorý esperantský klub. V mnohých krajinách a mestách sa pravidelne konajú kurzy esperanta. Ak budete čiastočne ovládať esperanto, je dobré ho používať v kontakte s inými ľuďmi, či už cez internet, alebo na esperantských stretnutiach.

Má esperanto nejaké symboly?

Áno, niekoľko. Zelená hviezda je najstarším a najviac používaným, okrem iného aj na esperantskej zástave. Zelená farba je symbolom "nádeje" a päťcípá hviezda symbolizuje päť kontinentov. Iným, novším symbolom je tzv. "jubilejný symbol", ktorý vznikol ako výsledok konkurzu pre storočnicu esperanta.

Je ľahké študovať esperanto?

V porovnaní s národnými jazykmi, áno. Ale, ako vždy, veľa závisí od individuality a od toho, koľko iných jazykov ste študovali. Učiť sa jazyk je podľa našich skúseností vždy výzva a nie je to "veľmi ľahké". To platí aj pre esperanto, napriek tomu, že ono je samozrejme menej ťažké než zvyčajne národné alebo etnické jazyky. Esperanto sa môžu naučiť aj ľudia, ktorí skutočne nikdy neboli schopní naučiť sa cudzí jazyk! Ale pochopiteľne je potrebné veľa študovať a cvičiť, ak chcete jazyk používať plynule a správne.

Prečo sa niektorí jazykovedci nepriaznivo vyjadrujú o esperante?

Tí, ktorí najlepšie poznajú komplexnosť jazyka, sú jazykovedci. Možno práve preto, že mnohí z nich sú kompetentní ľudia, nemôžu uveriť, že esperanto môže fungovať ako plnohodnotný, žijúci jazyk a teda byť hodný pozornosti a skúmania. Jazyk je niečo tak komplexné a

delikátne, že objavenie sa skutočného, bohatého, živého jazyka založeného na projekte jedného mladíka (Zamenhof mal 27 keď predstavil esperanto po viac ako desaťročnej príprave) je veľmi nepravdepodobné. Prirodzene sú skeptickí. Ale ak by poznali realitu, zistili by, že esperanto podivuhodne dobre funguje v medzinárodnej komunikácii. Bolo by dobre, keby v budúcnosti viac jazykovedcov a výskumníkov chcelo robiť štúdie a zaoberať sa výskumom esperanta.

Je možné študovať esperanto na univerzitách a školách?

V niektorých krajinách áno. Mnoho esperantistov argumentuje, že esperanto na základnej škole by žiakom neskoršie pomohlo v učení iných cudzích jazykov, pretože žiaci by získali sebadôveru pri učení sa relatívne ľahkého esperanta a tiež by lepšie pochopili gramatickú štruktúru, vďaka prehľadnosti a jasnosti gramatiky esperanta. Existuje o tom veľa údajov a bolo by zaujímavé, keby sa urobili odborné štúdie o učení uľahčujúcej (propedeutickej) hodnote esperanta.

Je možné poznať, z ktorej krajiny pochádza človek hovoriaci esperantom?

Často sa to dá uhádnuť podľa výslovnosti, ale nie vždy. Existujú aj takí, ktorí majú "neutrálnu" výslovnosť.

Kolko existuje ľudí, hovoriacich esperantom "od narodenia"?

Pravdepodobne existuje okolo 1000 ľudí, ktorí hovoria esperantom ako jedným zo svojich materských jazykov. Často sa stáva, že sa rodičia stretli počas nejakého esperantského podujatia a sú z rôznych krajín. Používajú esperanto doma a keď sa im narodí dieťa, chcú aj naďalej používať medzi sebou esperanto. Najčastejším modelom je, že jeden rodič vždy s dieťaťom používa esperanto a druhý rodič, ktorý je

pristáhovalcom, používa svoj rodný jazyk. V spoločnosti dieťa používa miestny alebo národný jazyk. Týmto spôsobom dieťa od narodenia hovorí tromi jazykmi.

A nebolo by lepšie vytvoriť nový, ešte spravodlivejší jazyk na medzinárodnú komunikáciu?

Zostaviť dobrý základ jazyka nie je ľahké. Lingvisti, ktorí najlepšie poznajú jazyky, nie vždy majú talent vytvoriť jazyk. Ich špecializácia je analyzovať jazyky. Vytvoriť a analyzovať sú dve dosť rozdielne veci. Mnohí ľudia vytvorili základ jazyka, aj veľa jazykovedcov to skúsilo, ale doteraz ich výsledky neprekonali esperanto. Zamyslite sa nad Mozartom a skladaním hudby. Len zriedka sa objavujú ľudia s takým obrovským talentom. Podobne aj Zamenhof. Mal mimoriadny talent na tvorenie jazyka a bol schopný sám vytvoriť jazyk, ktorý sa ukázal oveľa lepšie než iné pokusy. Okrem toho oživenie nového jazykového základu zaberie veľa času na jeho dôkladné celosvetové praktizovanie po jeho publikovaní. A bez ideologického základu porovnateľného s tým, ktorý Zamenhof dal esperantu, má malú šancu stať sa skutočne živým jazykom a získať si dostatočnú sociálnu základňu. Esperanto týmto procesom už prešlo a jazyk je pripravený. Nie perfektný, ale predsa len dobrý na rovnoprávnu medzinárodnú komunikáciu.

A nestačí angličtina na medzinárodnú komunikáciu?

Angličtina je veľmi užitočná na medzinárodnú komunikáciu v mnohých situáciách. Ale faktom zostáva, že nie všetkým sa podarilo dosiahnuť v tomto jazyku vysokú úroveň napriek mnohoročnému štúdiu. Zvlášť pre tých, ktorých materinský jazyk sa nepodobá angličtine, je to ťažko dosiahnuteľné. (Ak ste niekedy boli v Kórei alebo Turecku, tak viete, o čom hovoríme.) Esperanto sa dá ľahšie naučiť než etnické jazyky, či už ide o učenie sa cudzieho jazyka v mladosti alebo dospelosti. Okrem toho, esperanto nie je spojené s nejakou osobitnou národnou kultúrou, čo je veľká výhoda pre jazyk, ktorý funguje ako most medzi všetkými národmi, ktoré tak môžu komunikovať na základe rovnoprávnosti.

A nepremrhalo už esperanto svoju šancu?

Je pravdou, že esperanto bolo na začiatku dvadsiatych rokov takmer vybrané Ligou Národov (predchodcom OSN) ako jeden z pracovných jazykov tejto organizácie, a že sa oň zaujímalo veľa politikov v tridsiatych a štyridsiatych rokoch. Dnes sa veľmi málo politikov zaujíma o esperanto. Môže sa stať, že esperanto už nikdy viac nebude mať šancu stať sa pracovným jazykom nejakej veľkej medzinárodnej organizácie. Môže sa však stať, že sa situácia v budúcnosti zmení a že sa esperanto stane viac populárne medzi ľuďmi ktorí sa zaujímajú o tvorenie nového svetového spoločenstva s priateľskými a bližšími vzťahmi medzi národmi. Budúcnosť sa dá ťažko poznať. Ale treba dúfať... My esperantisti v to dúfame (Slovo "esperanto" znamená osobu, ktorá dúfa.)

Miestne informácie o esperante

Organizácie a kluby

Esperantské organizácie a kluby na Slovensku zastrešuje:

SKEF – Slovenská esperantská federácia, Zvolenská 15, 036 01 Martin, e-mail: skef@esperanto.sk.

Samostatne pôsobí organizácia pre mladých esperantistov:

SKEJ – Slovenská esperantská mládež, Lúčky 5, 908 51 Holíč. web: <http://skej.esperanto.sk>, e-mail: skej@esperanto.sk.

Kurzy

Aktuálne informácie nájdete na adrese:

<http://esperanto.sk/eo/kurzy.php>.

Podujatia

Aktuálne informácie nájdete na adrese:

<http://skej.esperanto.sk/arangoj.php>.

Knihy o esperante

Do slovenčiny bola preložená *Zamenhofova ulica*. Kniha je zbierkou pútavých rozhovorov s človekom, ktorého postihol neobyčajný osud. Opisuje príbeh poľského intelektuála, ktorý prežil holokaust a peklo židovského geta vo Varšave a ktorému sa len zázrakom podarilo uniknúť z transportu do továrne na smrť v nacistickom koncentračnom tábore v Treblinke. Časť knihy je venovaná spomienkam na Ľudovíta

Zamenhofa a na jeho projekt medzinárodného jazyka esperanto. Samostatná kapitola, zostavená prekladateľom knihy do slovenčiny, prináša bohatu ilustrovanú aktuálne informácie o tomto medzinárodnom jazyku u nás a vo svete. So súhlasom vydavateľa je kniha voľne prístupná na adrese <http://esperanto.sk/varbiloj/ZamUlica3MB.pdf>

Kníhkupectvá

Esperantskú literatúru a multimédiá na Slovensku vydáva a distribuuje vydavateľstvo **Espero**.

Elektronický obchod vydavateľstva: www.espero.sk

Kontaktná adresa: Vydavateľstvo Espero, Peter Baláž, Víťazná 840/67A, 958 04 Partizánske, e-mail: info@espero.sk, tel: 0902 203 369.

Esperantské knihy, učebnice, učebné pomôcky a CD s hovoreným slovom (audioknihy v esperante) z vydavateľstva **Stano Marček** nájdete na adrese:

www.martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Stano-Marcek/

Kontaktné informácie

Ďalšie informácie nájdete na adresách:

www.preco.esperanto.sk

www.esperanto.sk

Môžete nám napísať aj na info@esperanto.sk

www.lernu.net

lernu! sú multijazyčné stránky, ktoré pomáhajú používateľom internetu získavať informácie a učiť sa esperanto bezplatne a ľahkým spôsobom.

Na stránkach sú kurzy rôznej úrovne, slovníky v mnohých jazykoch, prehľad gramatiky, je možné počúvať rozprávky s obrázkami, besedník na priamu komunikáciu, fóra a veľa iného.

Esperanto je ...

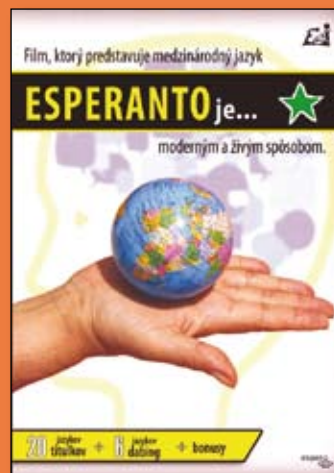
www.esperantoestas.net

Zoznámte sa s medzinárodným jazykom esperanto prostredníctvom šiestich krátkych, pútavých filmov!

Esperanto estas ... (Esperanto je...)

- ... jazyk vhodný na všetko (časť 1 - 01:43 min)
- ... jazyk s mnohými črtami (časť 2 - 08:01 min)
- ... jazyk používaný mnohými spôsobmi (časť 3 - 06:23 min)
- ... jazyk naučiteľný pre každého (časť 4 - 13:22 min)
- ... jazyk s pestrým hnutím (časť 5 - 04:12 min)
- ... jazyk budúcnosti (časť 6 - 09:31 min)

Texty boli prevzaté z rozsiahlejšej brožúry o esperante, ktorú si môžete stiahnuť z www.ikso.net/broshuro.

Túto brožúrku vytvoril tím E@I – www.ikso.net.

OBJAVTE ESPERANTO